

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

(2014)

9ο Πανελλήνιο Συνέδριο με Διεθνή Συμμετοχή "Τεχνολογίες της Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση"

9ο Πανελλήνιο Συνέδριο με
Διεθνή Συμμετοχή "Τεχνολογίες
της Πληροφορίας &
Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση"

Ρέθυμνο

3 - 5 Οκτωβρίου 2014

Η επίδραση ενός προγράμματος με τη χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού στη διαμόρφωση διαπολιτισμικής συνείδησης παιδιών προσχολικής ηλικίας

Σοφία Πετρίκη, Διονυσία Κοντογιάννη, Βασίλειος Οικονομίδης

To cite this article:

Πετρίκη Σ., Κοντογιάννη Δ., & Οικονομίδης Β. (2022). Η επίδραση ενός προγράμματος με τη χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού στη διαμόρφωση διαπολιτισμικής συνείδησης παιδιών προσχολικής ηλικίας. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 114-120. Retrieved from <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/3915>

Η επίδραση ενός προγράμματος με τη χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού στη διαμόρφωση διαπολιτισμικής συνείδησης παιδιών προσχολικής ηλικίας

Πετρίκη Σοφία¹, Κοντογιάννη Διονυσία², Οικονομίδης Βασίλειος³
s_petriki@yahoo.gr, nkonto@edc.uoc.com, vasoikon@yahoo.com,

¹ Υποψήφια Διδάκτορας, Νηπιαγωγός

² Λέκτορας Πανεπιστήμιο Κρήτης, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης

³ Επικουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης

Περίληψη

Στην παρούσα έρευνα επιχειρείται η οργάνωση και δημιουργία ενός προγράμματος διαπολιτισμικής αγωγής για το νηπιαγωγείο (παρέμβαση με χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού και παρέμβαση χωρίς τη χρήση των Τεχνολογιών της Επικοινωνίας και της Πληροφορίας), με στόχο τη διερεύνηση της επίδρασης του Ηλεκτρονικού Υπολογιστή στην καλλιέργεια διαπολιτισμικής συνείδησης στα παιδιά. Η κατασκευή του εν λόγω εκπαιδευτικού λογισμικού έγινε με στόχο τον εμπλουτισμό εποπτικού υλικού της διαπολιτισμικής αγωγής ειδικότερα για το νηπιαγωγείο. Συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα Macromedia Flash 8. Η θεωρητική τεκμηρίωση του λογισμικού βασίζεται στο συνδυασμό στοιχείων από διάφορες προσεγγίσεις, όπως είναι η εποικοδομιστική μάθηση, η κοινωνιογνωστική θεωρία μάθησης και η διαθεματική προσέγγιση. Το αντικείμενο του λογισμικού είναι τα σύγχρονα δημοτικά τραγούδια από τέσσερις χώρες συμπεριλαμβανομένης της χώρας υποδοχής (Ελλάδα), των χωρών με το μεγαλύτερο ποσοστό μεταναστών (Αλβανία, Βουλγαρία) και της χώρας που θα συμβάλει στην επέκταση του θέματος (Αγγλία). Το πρόγραμμα με τις παραδοσιακές μεθόδους μάθησης πραγματοποιείται επίσης τα ίδια τραγούδια με δραστηριότητες παρεμφερείς ή και ίδιες πολλές φορές με αυτές του προγράμματος με το εκπαιδευτικό λογισμικό. Η στατιστική σύγκριση των αποτελεσμάτων μετά το πέρας της παρέμβασης θα καθορίσει το βαθμό επίδρασης του εκπαιδευτικού λογισμικού στην ανάπτυξη της διαπολιτισμικής συνείδησης των παιδιών.

Λέξεις κλειδιά: διαπολιτισμική συνείδηση, εκπαιδευτικό λογισμικό, νηπιαγωγείο, σύγχρονο δημοτικό τραγούδι

Εισαγωγή

Η παρουσία των Τεχνολογιών της Επικοινωνίας και της Πληροφορίας κάνει τα τελευταία χρόνια δυναμικά την εμφάνισή της στα εκπαιδευτικά δρώμενα. Στην νέα αυτή πραγματικότητα η προσχολική εκπαίδευση δείχνει να επηρεάζεται σημαντικά τόσο σε επίπεδο δραστηριοτήτων ή και οργανωμένων προγραμμάτων που έχουν ως αφετηρία τον Ηλεκτρονικό Υπολογιστή όσο και σε επίπεδο ερευνών. Ωστόσο, αυτό που λείπει από τα νηπιαγωγεία είναι το εποπτικό υλικό, δηλαδή τα δωρεάν και κατάλληλα αναπτυξιακά εκπαιδευτικά λογισμικά που θα υποβοηθήσουν την εκπαιδευτική διαδικασία στο σύνολό της και στα επιμέρους γνωστικά αντικείμενα (Βοσνιάδου, 2006).

Ειδικότερα η διαπολιτισμική αγωγή στο νηπιαγωγείο είναι ένα αντικείμενο παραγκωνισμένο από την οπτική των Τεχνολογιών της Επικοινωνίας και της Πληροφορίας και αυτό το κενό επιχειρείται να προσεγγιστεί από την παρούσα έρευνα. Παράλληλα, η

θεματολογία που πραγματεύεται το λογισμικό, δηλαδή το παραδοσιακό τραγούδι, αποτελεί διάυλο εθνικής ταυτότητας και συνοχής (Φραγκουδάκη, 1997) και συγχρόνως φέρνει στο προσκήνιο τις ομοιότητες των λαών (λαϊκή παράδοση). Το δίπολο αυτό, εθνική ταυτότητα και πολιτισμική κουλτούρα είναι η βάση της διαπολιτισμικής αγωγής, καθώς η συνειδητοποίηση της ταυτότητάς μας περνά μέσα από την κατανόηση και την αποδοχή του Άλλου. Ο εαυτός δεν υπάρχει παρά μέσα και διαμέσου των σχέσεων του με τους άλλους (Βρύζας, 2004). Επομένως, η διαπολιτισμική αγωγή είναι ένα μονοπάτι που συνεπικουρεί στην γνωριμία των παιδιών με το δικό τους είναι, τη δική τους ύπαρξη και, όταν αυτό το μονοπάτι περνά από σύγχρονες οδούς, όπως είναι οι Τεχνολογίες της Επικοινωνίας και της Πληροφορίας, τότε το αποτέλεσμα δεν μπορεί παρά να είναι ενδιαφέρον από ερευνητική σκοπιά.

Η προβληματική της έρευνας

Η ανομοιογένεια που χαρακτηρίζει τις τάξεις του νηπιαγωγείου ως προς το πολιτισμικό και γλωσσικό υπόβαθρο των παιδιών είναι μια πραγματικότητα που δημιουργεί αυξανόμενες και ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες. Σ' αυτό το σημείο αξίζει να τονιστεί ότι οι ανάγκες για διαπολιτισμική θέαση του κόσμου δεν σταματούν εντός των σχολικών ορίων, καθώς η κοινωνία χαρακτηρίζεται πλέον ως παγκοσμιοποιημένη στο σύνολό της και σ' αυτήν καλούνται τα παιδιά να ενταχθούν δημιουργικά ως ενεργοί πολίτες. Πέρα όμως από τα παιδιά, ο μεσάζων ανάμεσα στο μαθητικό πληθυσμό και την κοινωνία, ο εκπαιδευτικός είναι αυτός που επιβάλλεται πρωτίστως να υιοθετήσει διαπολιτισμική συμπεριφορά και κοσμοθεωρία, έτσι ώστε να εφοδιαστεί με τις κατάλληλες τεχνικές και μεθόδους που θα τον βοηθήσουν να επιτύχει τη δημιουργική αλληλόδραση των διαφορετικών μελών μιας κοινωνίας. Έχει όμως διαπιστωθεί ότι οι εκπαιδευτικοί αισθάνονται συχνά άγχος να απομακρυνθούν από τα καθιερωμένα και να οργανώσουν δραστηριότητες διαπολιτισμικής αγωγής (Πανταζής & Σακελλαρίου, 2005). Επομένως, η διαπολιτισμική αγωγή δεν αποτελεί εργαλείο εκπαίδευσης μόνο για τον μαθητή αλλά και για τον ίδιο τον εκπαιδευτικό, διότι δεν είναι η παρουσία του μαθητή με μεταναστευτικό υπόβαθρο στην τάξη που δημιουργεί την κοινωνική ανισότητα, αλλά οι ίδιες οι πρακτικές του σχολείου που είναι κι αυτές με τη σειρά τους ο αντικατοπτρισμός των ευρύτερων κοινωνικών συμβάσεων (Σταθόπουλος, 2007).

Η βιβλιογραφική έρευνα δεν αναφέρεται συχνά στον όρο *διαπολιτισμική συνείδηση* (intercultural consciousness) και εξ' ορισμού οι ερευνητές την τοποθετούν τον όρο αυτό στην ίδια θέση με τον όρο *διαπολιτισμική ικανότητα* (intercultural competence) (Ozturgut, 2007). Σύμφωνα όμως με τον Karim η διαπολιτισμική συνείδηση είναι μια νοητική κατάσταση που απαιτεί την ολιστική εμπλοκή των γνώσεων, συμπεριφορών, συναισθημάτων και θεωριών ενός ατόμου (Karim, 2003) και επομένως η διαπολιτισμική συνείδηση μπορεί να εμπεριέχει όλες τις σχετικές με τη διαπολιτισμική αγωγή έννοιες, όπως είναι η διαπολιτισμική επικοινωνία, η διαπολιτισμική επάρκεια, η διαπολιτισμική ικανότητα και η διαπολιτισμική ετοιμότητα. Άλλωστε η σφαιρική καλλιέργεια της διαπολιτισμικής συμπεριφοράς παιδιών και εκπαιδευτικών είναι ο ασφαλέστερος δρόμος για την αντιμετώπιση του φαινομένου της πολυπολιτισμικότητας στις σχολικές τάξεις. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο το αντικείμενο της παρέμβασης είναι η διερεύνηση συμπεριφορών που σχετίζονται με τη διαμόρφωση διαπολιτισμικής συνείδησης των παιδιών με το ίδιο ή με διαφορετικό πολιτισμικό και γλωσσικό υπόβαθρο. Το ζητούμενο δηλαδή είναι η κατανόηση των πολιτισμών των μαθητών σε όλες τους τις μορφές (αξίες, τρόπος ζωής, κοσμοθεωρία, ιστορία) (Μπάρος, 2008) και η αλληλεπίδρασή τους σε μια κοινωνία ανοιχτή ισότιμα προς

κάθε πολιτισμό και κουλτούρα. Η κατανόηση βέβαια που επιχειρούμε πρέπει να διαπνέει τη ζωή του ανθρώπου στην καθημερινότητά του, γιατί εκεί είναι που η διαπολιτισμική αγωγή βιώνεται καλύτερα (Πανταζής & Σακελλαρίου, 2005) και για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός είναι αναγκαία η ύπαρξη προγραμμάτων διαπολιτισμικής αγωγής από την πρώτη σχολική βαθμίδα, το νηπιαγωγείο.

Κρίθηκε επιτακτική η ανάγκη να περιληφθούν οι Τεχνολογίες της Επικοινωνίας και της Πληροφορίας στην οργάνωση και τον σχεδιασμό της παρέμβασης καθώς πρόκειται για φαινόμενο της εποχής μας που δεν πρέπει να μας αφήνει αδιάφορους. Η εισβολή των Νέων Τεχνολογιών στη ζωή του ανθρώπου γενικότερα και στην εκπαίδευση ειδικότερα έχει φέρει ανακατατάξεις τόσο στην ποσότητα όσο και την ποιότητα της παρεχόμενης γνώσης αλλά και στο επίπεδο δεξιοτήτων του αυριανού πολίτη. Ο τεχνολογικός γραμματισμός εντάσσεται στα βασικά προσόντα για την αγορά εργασίας αλλά και στις βασικές δεξιότητες των ανθρώπων που επιθυμούν να συμβαδίζουν με την επικαιρότητα. Το σχολείο λοιπόν οφείλει να είναι επίκαιρο και να χρησιμοποιεί εναλλακτικές και συμπληρωματικές μαθησιακές δραστηριότητες. (Νικολοπούλου, 2009) Από την άλλη μεριά βέβαια είναι ενδιαφέρον να διερευνήσουμε αν και με ποιον τρόπο η εισαγωγή του Ηλεκτρονικού Υπολογιστή σε ένα παρεμβατικό πρόγραμμα διαπολιτισμικής αγωγής είναι δυνατόν να επιδράσει θετικά στη διαμόρφωση διαπολιτισμικής συνείδησης των παιδιών. Σύμφωνα με τα ερευνητικά δεδομένα (Σταθόπουλος, 2007) όταν η τεχνολογία προβάλλει την ισότητα και την διαφορετικότητα με τρόπο συμβατό για την προσχολική ηλικία, είναι δυνατόν να επιτύχει τους στόχους της διαπολιτισμικής αγωγής. Αυτό που μένει να δούμε είναι αν στην πράξη ισχύει αυτή η συνθήκη και για το υπό εξέταση αντικείμενο, τη διαπολιτισμική συνείδηση.

Ένα προσφιλές αντικείμενο για τα παιδιά είναι το τραγούδι, η μελωδία και ο στίχος που είναι πανανθρώπινα στοιχεία, στα οποία εντοπίζονται αναρίθμητες ομοιότητες και διαφορές. Ειδικότερα το παραδοσιακό τραγούδι φέρει μαζί του πολιτισμικά στοιχεία που συνιστούν την ταυτότητα ενός λαού (Μαλεβίτσης, 1999; Δελώνης, 1980). Το γλωσσικό ιδίωμα, οι αξίες που αναδύονται από την θεματολογία, τα πρότυπα που προβάλλονται και οι συμπεριφορές που επικροτούνται ή στηλιτεύονται, η κοινωνική δομή και οι κανόνες που τη διέπουν, οι θρησκευτικές αντιλήψεις, τα έθιμα και τα κοινωνικά αποδεκτά όρια, τα σημαντικά ιστορικά γεγονότα καθώς και η δημιουργική φαντασία είναι όσα μπορεί κανείς να αντλήσει από το σύνολο των δημοτικών τραγουδιών (Καψωμένος, 2008). Το γεγονός της ύπαρξης παραδοσιακών τραγουδιών σε όλους τους λαούς, ακόμα και στις μη εκσυγχρονισμένες κοινωνίες, αποδεικνύει πως η γένεσή τους συνδέεται άμεσα με την πολιτισμική ομοιογένεια και κατ' επέκταση τη διαμόρφωση πολιτισμικής ετερότητας. Πρόκειται επομένως για μια καθολική πρακτική μεταξύ των λαών που απλώς εκφράζεται με διαφορετικό τρόπο (γλώσσα, θεματολογία, μουσική επένδυση, χορός) άποψη που αποτυπώνεται νομικά στο Λαογραφικό Κέντρο του Κογκρέσου των Η. Π. Α. (Peter Bartis, 2002). Όλα τα παραπάνω συνηγορούν υπέρ της χρήσης του παραδοσιακού τραγουδιού σε ένα πρόγραμμα διαπολιτισμικής αγωγής. Εξάλλου η άντληση θεματολογίας από την παραδοσιακή μουσική ενός τόπου συντελεί στην καλλιέργεια στάσεων και αντιλήψεων που βοηθούν το παιδί να κατανοήσει και να ερμηνεύσει το φυσικό και κοινωνικό του περιβάλλον, να αναπτύξει και να προσδιορίσει την πολιτισμική του οντότητα -ταυτότητα (Βρύζας, 2004) και να αναγνωρίσει την αξία του πολιτισμού στο πέρασμα του χρόνου αλλά και την ισότιμη ύπαρξη των άλλων λαών.

Η σχέση της διαπολιτισμικής αγωγής με το δημοτικό τραγούδι είναι τεκμηριωμένα πασιφανής. Το δημοτικό τραγούδι αποτελεί μια κοινή συνισταμένη ανάμεσα στην πολιτισμική ποικιλία μιας τάξης, μια συνισταμένη πάνω στην οποία μπορούν όλοι να κινηθούν και να εντοπίσουν όλα όσα μας ενώνουν. Από την άλλη μεριά, οι Νέες

Τεχνολογίες ως σημείο του καιρού μας διαπερνούν την πολιτισμική ετερότητα και ομοιότητα με τρόπο ελκυστικό για τα παιδιά. Τα δύο αυτά στοιχεία δημιουργούν τις προϋποθέσεις για ουσιαστική επικοινωνία και συμβάλλουν αποτελεσματικά στη μαθησιακή διαδικασία σε ένα πολυπολιτισμικό σχολείο (Σταθόπουλος, 2007).

Δημιουργία λογισμικού (θεωρία και πράξη)

Το εκπαιδευτικό λογισμικό δημιουργήθηκε με το πρόγραμμα Macromedia Flash 8, καθώς παρέχει πληθώρα δυνατοτήτων για τη δημιουργία ενός πολυμεσικού λογισμικού (ήχος, βίντεο, διανυσματικά γραφικά, διασύνδεση με ιστοσελίδες (links), κείμενο στατικό και δυναμικό) και επιπροσθέτως αυξάνει εν δυνάμει το βαθμό αλληλεπίδρασης του χρήστη με το λογισμικό λόγω του βελτιωμένου κώδικα ενεργειών (action script 3). Επίσης διαθέτει κατά το δυνατόν τα χαρακτηριστικά που το καθιστούν αναπτυξιακά κατάλληλο, όπως: έχει ξεκάθαρους στόχους, πολλές δυνατότητες και δίνει έμφαση στην ενεργητική μάθηση, στον πειραματισμό και την επίλυση προβλημάτων, μπορεί να ενσωματώνεται στο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου, καλλιεργεί τη φαντασία και τη δημιουργικότητα των παιδιών, είναι αισθητικά ευχάριστο (έχει καθαρό και ευκρινή ήχο, χρώμα, κίνηση και γραφικά), εύκολο στη χρήση και με βαθμούς δυσκολίας ώστε να καλύπτονται τα διάφορα γνωστικά επίπεδα των παιδιών, προκαλεί το ενδιαφέρον των παιδιών και το διατηρεί αμείωτο, δίνει στα παιδιά μια αίσθηση ελέγχου (μπορούν εύκολα να ζητήσουν βοήθεια, να διορθώνουν τα λάθη τους), έχει κατάλληλη και αποτελεσματική επανατροφοδότηση και δίνει τη δυνατότητα για πολλές «σωστές» απαντήσεις (Ντολιοπούλου, 1999). Στο σύνολο των χαρακτηριστικών καταλληλότητας έρχονται να προστεθούν και αυτά που έχει καθορίσει το Γραφείο Πιστοποίησης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, δηλαδή να ευνοεί τη διερεύνηση, να συμβάλλει στη βιωματική προσέγγιση της γνώσης και να ευνοεί τη συνεργασία (Παπαδόπουλος, 2001). Η θεωρία μάθησης σύμφωνα με την οποία έχει σχεδιαστεί το λογισμικό είναι η εποικοδομιστική μάθηση που εκφράζει ο Jean Piaget και αντιλαμβάνεται τη μάθηση ως μια κοινωνικό -γνωστική διαδικασία ενεργού οικοδόμησης της γνώσης, της μάθησης και της προσωπικότητας και τον άνθρωπο ως οικοδόμο νημάτων που βασίζονται στην υπάρχουσα εμπειρία του (Ράπτης & Ράπτη, 2004). Η τάση συνδυασμού απόψεων από διαφορετικές προσεγγίσεις για την κατασκευή εκπαιδευτικών λογισμικών που τελευταία παρατηρείται (Νικολοπούλου, 2009), επηρεάζει και την παρούσα εργασία να αντλήσει στοιχεία και από την κοινωνιογνωστική θεωρία της μάθησης, σύμφωνα με την οποία η νοητική ανάπτυξη είναι μια διαδικασία αδιάρρηκτα συνδεδεμένη με την ιστορικοκοινωνική διάσταση και το πολιτισμικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο αυτή συντελείται (Ράπτης & Ράπτη, 2004). Οι επιμέρους δραστηριότητες έχουν οργανωθεί διαθεματικά καθώς από εγγυάται ένα εκπαιδευτικό εργαλείο που λειτουργεί στη διδακτική πράξη (Μικρόπουλος, 2000). Το περιβάλλον του λογισμικού δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη χρήση γραφικών, κάτι που προσελκύει τους χρήστες και επιτρέπει την αναπαράσταση εικόνων, οι οποίες μοιάζουν με πραγματικά αντικείμενα και για το λόγο αυτό προκαλούν τις ίδιες γνωστικές διαδικασίες αναγνώρισης με αυτές που ακολουθούμε στον πραγματικό κόσμο (Αβούρης, 2000), που όμως δεν αποπροσανατολίζουν από τη μαθησιακή διαδικασία με την υπερβολή τους. Τέλος, το λογισμικό εντάσσεται στα λογισμικά ανοιχτού κώδικα προκειμένου να είναι δυνατή η προσαρμογή και βελτίωσή του από άλλους ερευνητές.

Πιο αναλυτικά, τα τραγούδια που επιλέχθηκαν συνδέονται με το κοινό στοιχείο της αγάπης για την οποία μιλούν οι στίχοι κάθε τραγουδιού προσεγγίζοντάς την από διαφορετική οπτική. Έτσι, λοιπόν, και η οπτικοποίηση έχει σκοπό να κατανοήσουν τα παιδιά το νόημα των στίχων χωρίς να γίνει κάποια επεξήγηση της γλώσσας. Αναλυτικότερα, επιλέχθηκαν συγκεκριμένες ομάδες εικόνων για κάθε τραγούδι αναφορικά με το

περιεχόμενό του και την κουλτούρα που αντιπροσωπεύει, με στόχο να έρθουν τα παιδιά σε επαφή με διαφορετικά είδη εικόνων και να καταστούν ικανά να τα αποκρυπτογραφήσουν.

Ειδικότερα, για το ελληνικό τραγούδι επιλέχθηκαν εικαστικά έργα του Σταθόπουλου, για το αλβανικό τραγούδι επιλέχθηκαν ζωγραφιές νηπίου (που έγιναν αποκλειστικά για το συγκεκριμένο τραγούδι), για το βουλγάικο τραγούδι επιλέχθηκαν φωτογραφίες από τοπία της Βουλγαρίας σε συνδυασμό με τις παραδοσιακές κούκλες που φτιάχνουν στην ανοιξιάτικη γιορτή της Βαβα Μαρτα (γι' αυτό το λόγο η ενασχόληση με το συγκεκριμένο τραγούδι θα προγραμματιστεί για το μήνα Μάρτιο) και για το αγγλικό τραγούδι επιλέχθηκαν εικόνες κατασκευασμένες στον Η/Υ.

Για κάθε τραγούδι υπάρχουν τρεις δραστηριότητες (2 διαφορετικές και μία κοινή) καθώς επίσης και δραστηριότητες εκτός λογισμικού.

Επίσης σε κάθε τραγούδι υπάρχει και η παρουσίαση της χώρας με τον χάρτη της και 4 αντικείμενα που απεικονίζουν: Την ιστορία της σημαίας της, ένα προϊόν, ένα μνημείο και μια παράδοση.

Μεθοδολογία

Στόχος της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση στάσεων και συμπεριφορών διαπολιτισμικής συνείδησης σε τέσσερα πολυπολιτισμικά τμήματα νηπιαγωγείου. Η ερευνητική μέθοδος που επιλέχθηκε είναι η έρευνα δράσης, δηλαδή μια παρέμβαση μικρής κλίμακας (Cohen & Manion, 1994) που μελετά μια κοινωνική κατάσταση με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας της δράσης μέσα σε αυτήν (Elliot, 1991). Η έρευνα αφορά τόσο στα παιδιά με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο όσο και σ' αυτά με ίδιο ή παρόμοιο πολιτισμικό και γλωσσικό υπόβαθρο.

Η έρευνα περιλαμβάνει την διδακτική παρέμβαση ενός προγράμματος διαπολιτισμικής αγωγής, το οποίο στις πειραματικές ομάδες (στα δύο τμήματα) έχει ως κύριο εργαλείο ένα εκπαιδευτικό λογισμικό κατασκευασμένο γι' αυτό το σκοπό που αποτελεί την αφετηρία του προγράμματος χωρίς ωστόσο να απουσιάζουν και δραστηριότητες πέρα από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, ενώ στις ομάδες ελέγχου (στα δύο τμήματα) απουσιάζει η χρήση των νέων τεχνολογιών σχεδόν παντελώς.

Τη διερεύνηση της διαπολιτισμικής συνείδησης διενεργούν διαγνωστικά τεστ πριν και μετά την υλοποίηση του προγράμματος, όπως είναι το κοινωνιομετρικό τεστ, το τεστ κοινωνιομετρικής αντίληψης και τα διαδραστικά παιχνίδια των τεσσάρων γονιών κατά τα πρότυπα των παιχνιδιών του BBC της Ιρλανδίας.

Συμπεράσματα

Η αναγκαιότητα της παρούσας έρευνας βασίζεται στο γεγονός ότι υπάρχει έλλειψη προγραμμάτων διαπολιτισμικής αγωγής στην προσχολική ηλικία και ειδικότερα έλλειψη εκπαιδευτικού λογισμικού που να έχει διαπολιτισμική στοχοθεσία. Υπέρ της χρήσης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση συνηγορούν διάφοροι λόγοι, όπως το γεγονός ότι η οπτική γλώσσα μπορεί να κινηθεί ανάμεσα στις πολιτισμικές και κοινωνικές διακρίσεις με μεγαλύτερη ευκολία από τον προφορικό λόγο (Dr Bevis & Yaxley, 2001), καθώς και το γεγονός ότι η δημιουργία εκπαιδευτικών συστημάτων υπερμέσων ενθαρρύνει τη χρήση πολλαπλών τρόπων αναπαράστασης σε αντίθεση με την παραδοσιακή εκπαίδευση που χαρακτηρίζεται από έντονο λογοκεντρισμό (Κόμης, 2005).

Το ζητούμενο για την κοινωνία μας είναι να ξεφύγουμε από αρνητικές εθνικιστικές νοοτροπίες, να αντιμετωπίσουμε τον άνθρωπο με μεταναστευτικό υπόβαθρο αλλοδαπό ως ισάξιο μας και να προάγουμε μία εκπαίδευση κοινή για όλους, που θα ανταποκρίνεται στις

πολυπολιτισμικές και πολυγλωσσικές συνθήκες της κοινωνίας (Πουργωτάκης, 2000). Προσθέτοντας ο καθένας το προσωπικό του στίγμα, τοποθετώντας ένα λιθαράκι στην πολυπληγεία εκπαίδευση, θα καταφέρουμε να ανοίξουμε το σχολείο στην κοινωνία, να συμβαδίσει και να συμπορευτεί με αυτήν. Αυτό επιδιώκει και η παρούσα έρευνα.

Αναφορές

- Αβούρης, Ν. (2000). *Εισαγωγή στην επικοινωνία ανθρώπου – υπολογιστή*. Αθήνα: Δίαυλος.
- Bartis P. (2002) *Folklife and Fieldwork: A Layman's Introduction to Field Techniques*. Publications of the American Folklife Center, no. 3
- Βρύζας, Κ. (2004). *Παγκόσμια επικοινωνία & Πολιτιστικές ταυτότητες*. Αθήνα: Gutenberg
- Βουσιδάου, Στ. (2006). *Παιδιά, σχολεία και υπολογιστές*. Αθήνα: Gutenberg
- Δελώνης, Α. (1980). *Το δημοτικό τραγούδι: Σύνομη εισαγωγή*. Αθήνα : Φελέκης.
- Cohen L. & Manion L. (1994). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχιμο
- Dr Bevis, Y. (2001) «Insights and Possibilities», Joint National Conference, *Leading Literate Lives*, held in Hobart, Tasmania. Ανακτήθηκε 28-2-2012 από: http://www.education.tas.gov.au/curriculum/standards/english/english/teachers/discussion/ya_xley
- Elliot, J. (1991). *Action Research for Educational Change*. Milton Keynes: Open University Press
- Καρωμένος, Ε. (2008). *Το δημοτικό τραγούδι. Μια διαφορετική προσέγγιση*. Αθήνα: Πατάκης.
- Karim, A. U. (2003) Developmental progression model for intercultural consciousness: A leadership imperative. *Journal of Education for Business*. Ανακτήθηκε 11-3-2012 από: <http://www.leadershiptrainers.com/subpages/resources/AtaLeadershiparticle.pdf>
- Κόρης, Β. Ι. (2005) Οι Νέες Τεχνολογίες στη Διδακτική και τη Μαθησιακή Διαδικασία, Μια τοπολογία των Παιδαγωγικών Δραστηριοτήτων και Αντιλήψεων και των Ψυχολογικών Προσεγγίσεων. Ανακτήθηκε 9-3-2012 από: <http://www.etpe.gr/files/proceedings/uploads/eisigisi2.pdf>
- Μαλεβίτσιος, Χρ. (1999). *Το δημοτικό τραγούδι ως περιεχόμενο συνειδήσεως του νέου ελληνισμού*. Αθήνα: Ευθύνη.
- Μικρόπουλος, Τ. Α. (2000). *Εκπαιδευτικό λογισμικό*. Αθήνα: Κλειδάριθμος
- Μπάρος, Β. (2008). «Διαπολιτισμική ετοιμότητα στην εκπαιδευτική πράξη. Έρευνα δράσης ως εμπειρικό εργαλείο και μέθοδος αυτοπαρατήρησης και αυτοαξιολόγησης του εκπαιδευτικού», στο: Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα: *Νέο Εκπαιδευτικό Υλικό του ΥΠΕΠΘ - Αξιολόγηση και Διοίκηση της Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης*, Άρτα 14-16 Μαρτίου 2008, (ΚΕ.Δ.ΕΚ.) - Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών, Πάτρα, 2008, (σσ: 258 - 273).
- Νικολοπούλου, Κλ. (2009). *Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Προσχολική Εκπαίδευση. Ένταξη, χρήση και αξιοποίηση*. Αθήνα : Πατάκης.
- Ντολιοπούλου, Ε. (1999). *Σύγχρονες τάσεις της προσχολικής αγωγής*. Αθήνα: Τυπωθήτω - Γ. Δαρδανός.
- Ozturgut O. (2007) Acknowledging the "I" in Multicultural Education. Ανακτήθηκε 11-3-2012 από: <http://www.usca.edu/essays/vol182006/osman.pdf>
- Πανατζής, Σ. Χ. -Σακελλαρίου Μ. Ι. (2005). *Προσχολική Παιδαγωγική. Προβληματισμοί -Προτάσεις* Αθήνα: Ατραπός
- Γ. Παπαδόπουλος ( ). Έλεγχος ποιότητας εκπαιδευτικού λογισμικού. Ο σχεδιασμός του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. *1ο Συνέδριο στη Σύρο - ΤΠΕ στην Εκπαίδευση*. Ανακτήθηκε 28-2-2012 από: <http://www.etpe.gr/files/proceedings/uploads/papadopoulos2128.pdf>
- Πουργωτάκης, Ι. (2000). *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική Επιστήμη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Ράπτης, Α.- Ράπτη, Α. (2004). *Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας, Ολική Προσέγγιση*. Α' τόμος. Αθήνα: Έκδ. Των συγ.
- Σταθόπουλος, Γ. (2007) Λαϊκός πολιτισμός στο σύγχρονο διαπολιτισμικό σχολείο. Ανακτήθηκε 28-2-2012 από: http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi9/ypodراسi9.2b/1vathmia/keimena/%CE%9B%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CF%8C%CF%82%20%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82%20%CF%83%CF%84%CE%BF%20%CF%83%CF%8D%CE%B3%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%20%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%80%CE%B

[F%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%BF.pdf](#)

Φραγκουδάκη, Α. & Δραγονά, Θ. (επ.) (1997). *Τι είν' η πατρίδα μας; Εθνοκεντρισμός στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.